

ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»

ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА ФІЛОСОФІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Освітня програма:	«Середня освіта (Історія та правознавство)»
Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Спеціальність:	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань:	01 Освіта/Педагогіка

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми історії України» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія та правознавство)» зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, теорії держави і права та філософії *Старжець Володимир Іванович*

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри історії, теорії держави і права та філософії

Протокол № 1 від «27» 08 2024 року

Завідувач кафедри *Гиммер* доц. Лопачька Н. М.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Середня освіта (Історія та правознавство)» зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Гарант освітньої програми *Гиммер* Лопачька Н. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету географії, історії та туризму.

Протокол № 1 від «27» 08 2024 року

Голова *Яковчук* (*Яковчук О.В.*)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язковий освітній компонент	
Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Освітня програма: «Середня освіта (Історія та правознавство)»	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
	Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	Лекції	
		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
80 год.	102 год.		
Вид контролю: іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування розуміння складності історичних процесів, що відбувалися на українських землях, вміння об'єктивного аналізу актуальних і дискусійних проблем національної історії. Дослідження суті державотворчих процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення. Розвивати вміння критично аналізувати джерела та інформацію, спонукати студентів до історичного дослідження та пошуку. Навчальна дисципліна дозволить студентам краще орієнтуватися в основних проблемах української історії, ознайомитися із напрямками сучасних наукових досліджень.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- проаналізувати економічні, соціальні, політичні та культурно-етнічні особливості розвитку України в різні історичні періоди;
- охарактеризувати і усвідомити основні віхи державотворчого процесу українського народу;
- досліджувати і узагальнювати історичний матеріал, давати оцінку історичним подіям, постатям, явищам;
- вдосконалювати навички самостійної роботи із джерелами та історичним матеріалом, науковими виданнями, допоміжною літературою;
- розвивати навички критичного мислення, володіння історичною термінологією, встановлення синхронності подій національної та світової історії;
- застосовувати набуті знання, навички та вміння в самостійній педагогічній та науковій діяльності.

Під час лекційних, практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), ФК (фахові компетентності).**

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК7. Знати закони наукового, соціального і професійного мислення, володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу, здатність практично послуговуватись методами історичного дослідження.

ФК8. Вміти визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ФК12. Виявляти знання та розуміння наукових основ певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах та вміти моделювати їх у зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання.

ФК15. Здатність розуміти і усвідомлювати важливість ідеї миру як імперативної умови людського буття, вміння втілювати принципи гуманізму та гуманістичної свідомості.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Актуальні проблеми історії України», студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

РН12. Застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з історії.

РН13. Характеризувати існуючі парадигми історії української державності, її обумовленість та соціодинаміку на тлі світових державотворчих процесів.

РН14. Аналізувати правові та інституціональні виміри співробітництва України та ЄС, виявляти перспективи та наслідки сучасних інтеграційних процесів і місця в них України.

РН16. Здатність до соціальної взаємодії, займати активну громадянську позицію та робити усвідомлений вибір в умовах сучасного політичного плюралізму.

РН19. Визначати контекст правових явищ і процесів, аналізувати різноманітні підходи до державотворення; праворозуміння та бачення проблеми теорії держави і права.

РН20. Визначати актуальність цінності миру та аксіологічного значення миролюбства й гуманізму.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Актуальні питання української державності від давнини до кінця XIX ст.

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної культури.

Предмет, завдання та структура курсу «Актуальні проблеми історії України». Джерела та історіографія. Особливості радянської історіографії та доробків зарубіжних вчених. Основні напрями досліджень сучасних українських науковців. Проблемні та дискусійні питання в сучасній історичній науці. Роль національного історичного та культурного простору в протидії російській ідеологічній експансії. Початки формування українського етносу в Стародавній час. Проблема походження та зародження державності в давніх слов'ян.

Література: основна [6, 11, 13, 19, 21, 27, 31, 34, 39], допоміжна [46, 52, 53, 63, 73, 78].

Тема 2. Галицько-Волинське князівство (Королівство Руське).

Історіографія проблеми. Князівства Галичини і Волині. Роман Мстиславович. Соціально-економічні та політичні особливості Галицько-Волинського князівства. Правління Данила Романовича – Королівство Руське. Боротьба з татаро-монгольським нашествям. Освіта, наука, архітектура та образотворче мистецтво Галицько-Волинської держави (XII – середина XIV ст.). Концепція М. С. Грушевського: «Галицько-Волинська держава – спадкоємниця Київської Русі». Інкorporація українських земель до складу Литви та Польщі.

Література: основна [9, 17, 18, 19, 21, 31, 44], допоміжна [50, 62, 63, 73, 74, 88].

Тема 3. Дискусійні питання козацької доби в історії України.

Історіографія проблеми. Феномен українського козацтва. Б. Хмельницький – людина, політик, полководець, дипломат. Волинь у контексті національно-визвольної війни середини XVII ст. Переяславська рада 1654 р.: міфи і реальність. Причини і наслідки доби «Руїни». Гетьман І. Мазепа, його внутрішня та зовнішня політика. Запорозька Січ в кінці XVII–XVIII ст. І. Сірко. Розвиток національної самосвідомості в козацькі часи. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр).

Література: основна [9, 14, 18, 19, 20, 21, 31, 41], допоміжна [50, 63, 73, 85, 87, 88, 90].

Тема 4. Український ренесанс: національне відродження у XVIII–XIX ст.

Історіографія проблеми. Передумови та періодизація українського національного відродження. «Історія Русів». «Енеїда» І. Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях: «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське товариство, ідея миру і єдності слов'янських народів. Тарас Шевченко – ідеолог модерної України. Зростання національної самосвідомості. Громадівський рух. Галичина – український П'ємонт. Утворення політичних партій. Роль І. Франка та М. Грушевського в національно-культурному русі.

Література: основна [3, 13, 19, 21, 25, 26, 34, 36], допоміжна [63, 65, 67, 72, 87, 88].

Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України

Тема 5. Злука УНР та ЗУНР: передумови, суть та історичні наслідки.

Історіографія проблеми. Політизація суспільного життя в Західній та Наддніпрянській Україні. Зростання національної свідомості «із селян до нації». Формування ідеї соборної України. Державотворчі процеси періоду Центральної Ради і Гетьманату П. Скоропадського. Утворення ЗУНР: внутрішня та зовнішня політика. Польсько-українська війна. Суть та історичне значення Акту злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Спільна боротьба з більшовиками. Українське військо у Визвольних змаганнях 1917–1921 рр. Варшавська угода 1920: Пилсудський-Петлюра. Позиція ЗО УНР. Наслідки і уроки Української революції.

Література: основна [2, 3, 4, 6, 10, 17, 18, 26, 32, 43], допоміжна [49, 60, 63, 71, 72, 78].

Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).

Історіографія проблеми. УСРР та національна культура в умовах більшовицького тоталітарного режиму. Політика «українізації» та «Розстріляне Відродження». Літературний процес та М. Хвильовий. Український театр Леся Курбаса. Сталінський терор та його наслідки. Боротьба проти радянської влади. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав: порівняльний аспект. Діяльність західноукраїнських політичних сил у боротьбі за Українську державність.

Література: основна [3, 6, 11, 19, 23, 31, 34, 43], допоміжна [46, 47, 52, 54, 56, 70, 71].

Тема 7. Український визвольний рух у 1940-х–1950-х рр.

Джерела та історіографія проблеми. Суперечки між ОУН-Б і ОУН-М. Акт 30 червня 1941 р. Створення «Поліської Січі» Тараса Бульби-Боровця. Утворення УПА. Р. Шухевич. Бойові дії УПА проти нацистського та радянського режимів. Ідейна еволюція оунівського підпілля у роки війни. III Надзвичайний великий збір ОУН-б (1943 р.). Українська Головна визвольна рада. К. Осмак. Проблема колабораціонізму. Український визвольний рух у післявоєнні роки. Структура, забезпечення, життя і побут в УПА. НКВС проти УПА. Молодіжні антирадянські організації (1944–52 рр.). Історичне значення повстанського руху.

Література: основна [6-8, 12, 15, 18, 23, 28, 33, 39, 42], допоміжна [46, 51, 55-58, 68, 69, 77, 79].

Тема 8. Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни.

Історіографія проблеми. Українсько-польські відносини напередодні війни. Проблема володіння західними землями України. Каральні акції на українських територіях. Армія Крайова. Дискурс: «Волинська трагедія» – «Волинська різня». Оцінки кількості жертв українськими і польськими істориками. Роль Німеччини і СРСР в міжнаціональному конфлікті. Політика «поділяй і володарюй». Виселення поляків Грубешівського повіту. Відносини між поляками і радянськими партизанами. Передумови, суть та наслідки акції «Буря». Операція «Вісла». Уроки міжнаціональних конфліктів.

Література: основна [1, 6, 8, 16, 24, 28, 31, 33, 42], допоміжна [52, 64, 66, 75, 78, 80, 81].

Тема 9. Бунт проти імперії: дисиденти і опозиційний рух в УРСР.

Історіографія проблеми. Шестидесятники. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965–1985 рр.). Зародження дисидентського руху. Напрями дисидентського і опозиційного руху. Утворення Української Гельсінської Спілки (УГС). Політичні репресії. Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

Література: основна [6, 15, 22, 23, 27, 30, 33, 40, 43], допоміжна [48, 58, 61, 63, 84, 86].

Тема 10. Розбудова національної державності крізь призму ЗСУ.

Історіографія проблеми. Військовий потенціал України після розпаду СРСР (міфи та факти). Українська військова доктрина та розвиток ЗСУ за президенства Л. Кравчука (1991–1993); Л. Кучми (1994–2005); В. Ющенко (2005–2010); В. Януковича (2010–2014); П. Порошенка (2014–2019); В. Зеленського (2019–2022). Ідея миру: історичний аспект і сучасні виклики. Участь України в миротворчих місіях ООН. Україна-НАТО. Взаємовідносини з сусідами. Російська провокація біля о. Тузла. Анексія Криму та збройна агресія РФ на сході України. АТО. Модернізація ЗСУ. Повномасштабне вторгнення РФ. Україна в умовах війни за незалежність. Роль освітнього простору в протидії російській ідеологічній експансії.

Література: основна [6, 17, 18, 19, 35, 37, 38, 45], допоміжна [53, 59, 61, 63, 73, 76, 89].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Актуальні питання української державності від давнини до кінця XIX ст.												
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної культури.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 2. Галицько-Волинське князівство (Королівство Руське).	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 3. Дискусійні питання козацької доби в історії України.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Український ренесанс: національне відродження у XVIII–XIX ст.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України												
Тема 5. Злука УНР та ЗУНР: передумови, суть та історичні наслідки.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 6. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 7. Український визвольний рух у 1940-х–1950-х рр.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 8. Українсько-польські відносини в роки Другої світової.	12	2	2	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 9. Бунт проти імперії: дисиденти і опозиційний рух в УРСР.	12	2	2	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 10. Розбудова національної державності крізь призму ЗСУ.	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Усього	120	20	20	-	-	80	120	10	8	-	-	102

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Актуальні питання української державності від дав. до кін. ХІХ ст.		
1	Витоки української державності та національної культури.	2/1
2	Галицько-Волинське князівство (Королівство Руське).	2/1
3	Дискусійні питання козацької доби в історії України.	2/1
4	Українське національне відродження у ХVІІІ–ХІХ ст.	2/1
Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України		
5	Злука УНР та ЗУНР: передумови, сутність та історичні наслідки.	2/1
6	Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	2/1
7	Український самостійницький повстанський рух у 1940-х–1950-х рр.	2/1
8	Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни.	2/-
9	Дисиденти і опозиційний рух в УРСР.	2/-
10	Розбудова національної державності крізь призму ЗСУ.	2/1
	Разом	20/8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Трипільська культура та її особливості.	2/3
2	Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури.	2/3
3	Рід Острозьких – захисники православної України.	3/4
4	Козацьке самоврядування на Запорозькій Січі.	3/4
5	Визначні полководці та гетьмани козацької України.	3/4
6	Конституція Пилипа Орлика.	2/3
7	Іван Мазепа як визначний український меценат.	3/3
8	Григорій Сковорода – геній старої України.	3/4
9	Будителі: «Руська трійця» та Кирило-Мефодіївське товариство.	3/3
10	Культурно-освітній етап українського національного відродження.	2/4
11	Рівненщина в роки I світової війни.	3/3
12	Законотворча діяльність УНР, Гетьманату, ЗУНР.	3/3
13	Міжнародна політика УНР та ЗУНР.	3/4
14	Місця пам'яті Української національної революції 1917–1921 рр.	2/3
15	Українське питання в європейській політиці напередодні Другої світової війни.	3/4
16	Український визвольний рух у міжвоєнний період.	3/3
17	Українці на примусових роботах у Третньому рейху.	3/3
18	С. Бандера, А. Мельник, Т. Бульба-Боровець: історичний портрет.	3/4
19	Радянський партизанський рух на Волині.	2/3
20	Ставлення українського населення до Голокосту. А. Шептицький.	2/3
21	Внесок України у перемогу над нацизмом.	3/4
22	Міф «Великої Перемоги» в ідеології «руського міра».	2/3
23	Молодіжні антирадянські організації в Західній Україні (1944–1953 рр.)	3/3
24	М. Хрущов і Україна.	2/3
25	Вплив шістдесятників на розвиток культури в УРСР	3/4

26	В. Чорновіл: історичний портрет.	2/3
27	Проголошення незалежності України. Державотворчі процеси в 1990-х роках.	3/3
28	Ідея миру: історичний аспект і сучасні виклики. Політика нейтралітету президентів незалежної України.	3/4
29	Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності: порівняльний аналіз та історична оцінка.	3/4
30	Європейська та євроатлантична інтеграція України.	3/3
	Разом	80/102

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для опрацювання тем дисципліни	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Актуальні питання української державності від давнини до кінця XIX ст.				
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Витоки української державності та національної культури.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної №1.	Представлення анотованого матеріалу. Усне опитування.	основна [6, 11, 13, 19, 21, 27, 31, 34, 39], допоміжна [46, 52, 53, 63, 73], інформаційні ресурси [1-12]	6
Тема 2. Галицько-Волинське князівство (Королівство Руське).	Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [9, 17, 18, 19, 21, 31, 44], допоміжна [50, 62, 63, 73, 74, 88].	6
Тема 3. Дискусійні питання козацької доби в історії України.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №2	Здача виконаних практичних завдань. Усне опитування.	основна [9, 14, 18, 19, 20, 21, 31], допоміжна [50, 63, 73, 85, 87, 88, 90], інформаційні ресурси [1-12].	6
Тема 4. Український ренесанс: національне відродження у XVIII–XIX ст.	Анотація матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів.	Представлення анотованого матеріалу. Тести.	основна [3, 13, 19, 21, 25, 26, 34, 36], допоміжна [63, 65, 67, 72, 87, 88].	6
Змістовий модуль 2. Державотворчі та культурні процеси в Новітній історії України				
Тема 5. Злука УНР та ЗУНР: передумови, суть та історичні наслідки.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №3	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [2, 3, 4, 6, 10, 17, 18, 26, 32, 43], допоміжна [49, 60, 63, 71, 72], інформаційні ресурси [1-12].	6
Тема 6. Українські землі	Опрацювання лекційного матеріалу.	Здача виконаних практичних завдань з	основна [3, 6,	6

в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).		захистом теоретичних положень	11, 19, 23, 31, 34], допоміжна [46, 47, 52, 54, 56, 70, 71].	
Тема 7. Український визвольний рух у 1940-х–1950-х рр.	Опрацювання лекційного матеріалу.	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	основна [6-8, 12,18,23,28,39,42], допоміжна [46,51,55-58,68,69,77,79], інф. рес. [1-12].	6
Тема 8. Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №4	Представлення анотованого матеріалу. Усне опитування.	основна [1, 6, 8, 16, 24, 28, 31, 33, 42], допоміжна [52, 64, 66, 75, 78, 80, 81].	6
Тема 9. Бунт проти імперії: дисиденти і опозиційний рух в УРСР.	Анотація матеріалу за темою.	Здача виконаних практичних завдань.	основна [6, 15, 22, 23, 27, 30, 33, 40, 43], допоміжна [48, 58, 61, 63, 84].	6
Тема 10. Розбудова національної державності крізь призму ЗСУ.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичної №5	Представлення підготовлених проєктів. Тестування.	основна [6, 17, 18, 19, 35, 37, 38, 45], допоміжна [53, 59, 61, 63, 73, 76, 89], інформаційні ресурси [1-12].	6

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання сприяють кращому засвоєнню здобувачами матеріалу з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми історії України» та формуванню у них навичок та вмінь самостійно одержувати додаткові знання.

Підготовка доповідей або презентацій як форма індивідуальних завдань з навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Оцінка доповіді враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб реферат, презентація або проєкт були виконані відповідно до теми, повністю розкривали проблему дослідження та не порушували норм академічної доброчесності.

Орієнтовна структура індивідуального науково-дослідного завдання: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо вони є).

Перелік індивідуальних завдань

1. Анотація наукової статті здійснюється письмово на основі вивчення та роботи студента над науковою статтею.

2. Рецензія на монографію одного з сучасних українських дослідників, що стосується актуальних чи дискусійних питань історії України. Вибір монографії для опрацювання здійснюється студентом самостійно у відповідності із загальним списком рекомендованої літератури до цього курсу.

3. Презентація власного краєзнавчого дослідження (стаття, реферат, інтерв'ю, презентація та ін.) з історії вашого населеного пункту чи регіону. Після оформлення та здачі проєкту викладачеві, студент повинен захистити його усно.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Актуальні проблеми історії України» застосовуються наступні методи навчання:

- словесні методи навчання, пояснювально-ілюстративний метод із використанням мультимедійних презентацій під час викладу лекційного матеріалу;
- бесіда з елементами дискусії, ситуативний підхід, бесіда за «круглим столом», «питання-відповідь»;
- проблемно-пошуковий та евристичний (диспут) методи навчання;
- дослідницький метод під час виконання самостійної роботи;
- практичні методи навчання: вправи, задачі, кейси, есе тощо;
- наочні методи навчання: демонстрація, ілюстрація, презентація, навчальні фільми, використання Jamboard, відеолекції.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Актуальні проблеми історії України» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури.
2. Галицько-Волинське князівство (Королівство Руське) в історії України.
3. Державотворча діяльність Данила Романовича (Галицького).
4. Рід Острозьких – захисники православної України.
5. Козацьке самоврядування на Запорозькій Січі.
6. Дискусійні питання козацької доби в історії України.
7. Державотворча діяльність Б. Хмельницького. Переяславська рада.
8. Волинь в контексті Національно-визвольної війни середини XVII ст.
9. Визначні полководці та гетьмани козацької України.
10. Конституція Пилипа Орлика.
11. Роль в історії Івана Мазепи.
12. Будителі: «Руська трійця» та Кирило-Мефодіївське товариство.
13. Культурно-освітній етап українського національного відродження.
14. Перші політичні партії Наддніпрянської та Західної України: порівняльний аналіз.
15. Рівненщина в роки I світової війни.
16. Злука УНР та ЗУНР: передумови, сутність та історичні наслідки.
17. Міжнародна політика УНР та ЗУНР.
18. Місця пам'яті Української національної революції 1917–1921 рр.
19. Комуністичний тоталітарний режим на території УРСР.
20. Антибільшовицькі повстання в УРСР. Голодомор 1932–1933 рр.
21. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).
22. Створення та діяльність ОУН. Є. Коновалець.
23. Дослідження сучасних українських істориків щодо проблеми «Україна у роки Другої світової війни».

24. Початок Другої світової війни та «українське питання».
25. Радянізація західноукраїнських земель у 1939–1941 роках.
26. Акт відновлення української держави 30 червня 1941 року. Я. Стецько.
27. Особливості нацистського «нового порядку» у різних частинах України.
28. Трагедія Голокосту на українських землях. Бабин Яр.
29. Ставлення українського населення до Голокосту. А. Шептицький.
30. Проблема колабораціонізму на українських територіях.
31. Особливості руху Опору на українських землях у роки Другої світової війни.
32. Третій Надзвичайний Великий збір ОУН-б та Українська Головна Визвольна Рада.
33. Боротьба УПА проти нацистського та комуністичного режимів.
34. Структура, забезпечення, побут, тактика і стратегія в УПА.
35. Радянський партизанський рух на Волині.
36. Українсько-польський міжетнічний збройний конфлікт: причини і наслідки.
37. «Волинська трагедія». Оцінки українськими і польськими істориками.
38. Внесок України у перемогу над нацизмом.
39. Український визвольний рух у післявоєнні роки.
40. Молодіжні антирадянські організації в Західній Україні (1944–1953 рр.)
41. М. Хрущов і Україна.
42. Вплив шістдесятників на розвиток культури в УРСР.
43. Особливості дисидентського руху в УРСР. «Самвидав».
44. В. Чорновіл: історичний портрет.
45. Проголошення незалежності України. Державотворчі процеси в 1990-х роках.
46. Мирна, оборонна політика президентів і урядів незалежної України.
47. Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності: порівняльний аналіз та історична оцінка.
48. Європейська та євроатлантична інтеграція України.
49. Етапи розвитку Збройних сил України (1991–2014 рр.).
50. Реорганізація ЗСУ під час війни за Незалежність (з 2014 р.).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий контроль (Іспит)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на	відмінно

		поставленні питання	
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

1. Підручники, посібники, періодика.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа moodle).
4. Мультимедійний супровід до тем з курсу (навчальна платформа moodle).
5. Пакети тестових завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа moodle).

13. Рекомендована література

Основна

1. Shkandrij M. *Ukrainian nationalism: politics, ideology, and literature, 1929–1956*. New Haven; London: Yale University Press, 2015. 331 p. URL: <https://dokumen.pub/ukrainian-nationalism-politics-ideology-and-literature-1929-1956-9780300210743.html>
2. АВЕ. До 100-ліття Гетьманату Павла Скоропадського / П. Кралуок; Упоряд. І. Сюдюков; за заг. ред. Л. Івшиної. Київ: День: Українська прес-група, 2018. 679 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000014683>
3. Богочевська-Хом'як М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України 1884–1939 рр. Львів: Український католицький університет, 2018. 520 с.
4. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна / за ред. О. П. Реєнта. Київ: КЛЮ, 2013. 784 с.
5. Від першої особи: історія Голокосту у свідченнях очевидців: навчальний посібник / Упорядники В. Бобров, О. Педан-Слепухіна, М. Тяглий. Київ: Укр. центр вивч. історії Голокосту, 2020. 279 с.
6. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків: КСД, 2023. 512 с.
7. В'ятрович В., Дерев'яний І., Забілий Р., Содоль П. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / відповід. ред. і упоряд. В. В'ятрович. К.: Наш формат. 2023. 352 с. URL: <https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/userupload/upa-armiya-neskorenyh.pdf>
8. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Viatrovych_Volodymyr/Viina_i_mif_Nevidoma_Druha_svitova/
9. Вітенко М. Д. Історія Русі. Від найдавніших часів до наших днів. К.: «Слово», 2013. 250 с.
10. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920рр.). Київ: ЩеК, 2010. 303 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000817>
11. Голодомор 1932–1933 років в Україні як злочин геноциду згідно з міжнародним правом: зб. наук. пр. / М. Антонович та ін.; наук. ред.: В. Василенко, М. Антонович. Вид. 3-тє, допов. К., 2014. 363 с.
12. Гон М. М., Івчик Н. С. Політика пам'яті України й Польщі щодо жертв голокосту: особливості реалізації. *Intermarum: історія, політика, культура*. 2014. № 5. С. 18–30.
13. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
14. Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. Т. 1: (1648–1649 рр.) / Упоряд. Ю. Мицик; Ред. кол.: В. А. Брехуненко та ін. Київ: Вид-во НАН України, 2012. 680 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0008111>
15. Жив'юк А. За московським часом: контрверсії радянзації Рівненщини (кінець 1930-х – кінець 1950-х років). Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2011. 186 с.
16. Льюшин І. І. Українська повстанська армія і Армія Крайова. Протистояння в Західній Україні (1939–1945 рр.). К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 399 с.
17. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О.М. Головка та ін. Харків: Майдан, 2018. 616 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/2c4c8069-6261-4f04-8919-d9def3cbe9c5>
18. Історія українського війська / Авт. кол.: М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєвта ін.; Під заг. ред. В. Павлова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 416 с.
19. Історія української державності: підручник: у 2 т. / О. В. Борисова, А. О. Климов. Т. 2 : 1917–2017 рр. Київ: Кондор, 2018. 464 с.
20. Історія українського козацтва: нариси у 2 т. / редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: Києво-Могилянська академія. Т. 2. Ред. А. М. Авраменко та ін. 2007. 723 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001076>
21. Історія української культури: підручник / В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін. Харків: Право, 2021. 400 с.
22. Кіпіані В. Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР. Київ: Vivat, 2020. 688 с.
23. Кісь О. Українки в ГУЛАГу: вижити, значить перемогти. Львів: НАН України, 2017. 288 с.
24. Ковальчук В. Діяльність ОУН(б) і Запілля УПА на Волині південному Поліссі (1941–1944 рр.). Л.: То-то: Літ. УПА, 2006. 497 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13070/file.pdf>
25. Крикун М. Воеводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях: статті і матеріали. Львів: Український Католицький ун-т, Гуманіт. ф-т., 2012. 701 с.

26. Литвин В. Будівничі українського національного Відродження XIX–XX ст. Постаті. Ідеї. Візії. Київ: Інститут історії України НАН України, 2021. 463 с.
27. Літопис нескореної України: Документи, матеріали, спогади. (Підготували Я. Лялька, П. Максимчук, І. Патер та інші). Львів: Просвіта, 1993. Т. 1. 723 с.
28. Літопис Української Повстанської Армії. Нова серія. Т.1.-Т.31. URL: <https://litopysupa.com/ua/book-series/new-series/>
29. Майдан від першої особи. 45 історій Революції гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ: Укр. ін-т нац. пам'яті, 2015. 320 с.
30. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ: Видавництво: «А-ба-ба-га-ла-ма-га», 2023. 416 с.
31. Наш край: історія Волині від найдавніших часів до другої половини XX століття: навч. посіб. / за ред. В. Марчука. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2021. 342 с.
32. Нариси історії Української революції 1917–1921 рр. / В. Ф. Верстюк та ін. Київ: Наукова думка, 2011. Кн.1. 388 с; 2012. Кн. 2. 464 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0007096>
33. Патриляк І. Визвольна боротьба ОУН й УПА (1939–1960 рр.). Київ: АДЕФ-Україна, 2020. 712 с.
34. Плохій С. Брама Європи / пер. з англ. Р. Ключка. Харків: «КСД», 2016. 496 с.
35. Революція Гідності: на шляху до історії: зб. пр. наук. форуму. Київ, Музей Майдану. 2019–2023. URL: <https://www.maidanmuseum.org/uk/publications>
36. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К.: Інститут історії НАН України, 2003. 340 с.
37. Рудницький І., Дужий Р. Міжнародне військове співробітництво Збройних сил України та Європейського Союзу у сфері спільної політики безпеки та оборони (1992–2022 рр.). *Воєнно-історичний вісник*. 2022. № 45. С. 55–71. URL: <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2022-45-3-55-71>
38. Сегеда С., Шевчук В. Створення та розвиток Збройних сил України: історіографічний вимір. *УІЖ*. 2021. № 4. С. 148–162. URL: <https://doi.org/10.15407/uhj2021.04.148>
39. Старжець В. І. Боротьба радянської влади і українського підпілля за вплив на освітній простір західних областей УРСР у післявоєнний період (1944–1953 рр.). Дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. «Історія України». НУ «Острозька академія». Острог, 2019. 257 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Starzhets_Volodymyr/Borotba_radianskoi_vlady_i_ukrainskoho_pidpillia_z_a_vplyv_na_osvitnii_prostir_zakhidnykh_oblastei_UR/
40. Старжець В. І. Виховний потенціал молодіжної політики ОУН в умовах сучасної інформаційної війни. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2022. Вип. 6(58). С. 280–286. URL: <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/2418>
41. Старжець В. І. Волинь у контексті Національно-визвольної війни середини XVII століття (огляд сучасної української історіографії). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7(25). С. 1134–1145. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-1134-1145](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-1134-1145)
42. Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), НАН України. Інститут історії України. К., 2015. Кн. 3. 943 с.
43. Україна у XX столітті (1900–2000). Збірник документів і матеріалів (Упоряд. А. Слюсаренко та інші). Київ: Вища школа. 2000. 351 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002825>
44. Українські землі часів короля Данила Галицького: церква і держава: Ст. й матеріали / ред.: В. Гаюк. Відділення Інституту УАД ім. М. Грушевського. Л.: Логос, 2005. 148 с.
45. Усна історія російсько-української війни (2014–2018 роки) / за ред. В. В. Мороко. Вип. 4. Київ: К.І.С., 2018. 384 с.

Допоміжна

46. Arendt's H. The Origins of Totalitarianism. San Diego-New York–London: Harvest book, 1979. 527 p. URL: <https://cheirif.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/08/hannah-arendt-the-origins-of-totalitarianism-meridian-1962.pdf>
47. Suny Ronald Grigor (January 2, 2022). Stalin, Falsifier in Chief: E. H. Carr and the Perils of Historical Research Introduction. *Revolutionary Russia*. 35(1): 11–14. URL: <https://doi.org/10.1080/09546545.2022.2065740>
48. Бажан О. Українські дисиденти в умовах радянської кримінально-виконавчої системи». *Наукові записки НАУКМА. Історичні науки*. 2022. Вип. 5. С. 37–46.
49. Бойко І. Західноукраїнська Народна Республіка та її місце в історії національного державотворення (до 100-річчя проголошення). *Право України*. 2018. № 10. С. 165–184.

50. Бойко І. Руська правда та її вплив на становлення і розвиток української правової традиції. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2022. № 75. С. 34–41. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/issue/view/531>
51. Бульба-Боровець Тарас. Армія без держави. Слава і трагедія Українського повстанського руху. Спогади. К.: Книга роду, 2008. 318 с.
52. В'ятрович В. «Нотатки з кухні переписування історії». Київ: Наш формат, 2021. 528 с.
53. Грицюк В., Пашкова О. Історична періодизація російсько-української війни: методологічні аспекти та наукові рефлексії. *Воєнно-історичний вісник*. 2024. № 51(1). С. 5–15. URL: <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2024-51-1-5-15>
54. Давидюк Р. П. Українська політична еміграція в Польщі: склад, структура, громадсько-політичні практики на території Волинського воєводства. Л.; Рівне: М. Дятлик, 2016. 704 с.
55. Данильчук В. Р. Рейхскомісаріат – Рейхові: українці з Рівненщини на примусових роботах в Австрії та Німеччині. Рівне: ПП ДМ, 2013. 282 с.
56. Дашкевич Я. Полковник Євген Коновалець та його політичний заповіт. *Мандрівець*. 2006. №4. С. 82–84.
57. Джулай Д. Як нацисти занурили Україну в морок насильства. Останні свідки Голокосту в Турці. Радіо Свобода. 17 січня, 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/holokost-svidky-turka-film/31674185.html>
58. Жив'юк А. Між Сциллою політики і Харибдою творчості: громадсько-політичний портрет Уласа Самчука. Рівне: Ліста-М, 2004, 184 с.
59. Залужний В. Ф., Шаптала С. О. Реформування воєнної організації держави: трансформація завдань і функцій Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України. *Актуальні питання національної безпеки і оборони*. 2021. № 4. С. 4–12. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2021-17-4-4-12>
60. Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: ілюстрована історія / голов. ред. і кер. авт. кол. Микола Кугутяк. 2-ге вид., допов. Львів-Івано-Франківськ: Вид-во «Манускрипт-Львів», 2008. 524 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/30839>
61. Зінченко О. Як українці зруйнували імперію зла. Х.: Vivat, 2024. 560 с.
62. Ідзьо В. Українська держава в XIII столітті. Івано-Франківськ: «Сімик», 2015 р. 260 с.
63. Історія України: Документи, матеріали / Укладач В. Король. К.: Академія, 2002. 447 с.
64. Каліщук О. Волинь'43: історіографічне пізнання і криве дзеркало пам'яті. Львів: Простір «М», 2020. 527 с. URL: <file:///D:/Download/Volyn43.pdf>
65. Каппелер А. Національний рух українців у Росії та Галичині: спроба порівняння. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 1992. Вип. 1. С. 104–119.
66. Киричук Ю. Спроби співробітництва польських та українських національно-патріотичних угруповань у 1939–1945 рр. *Наукові записки. Історичні науки*. Вип. 3. 2003. С. 222–229.
67. Колесник І. Українське національне відродження XIX століття: варіанти прочитання (до 90-річчя Феодосія Стебля). *Із історії західноукраїнських земель*. 2021. Вип. 17. С. 3–22. URL: <https://doi.org/10.33402/zuz.2021-17-3-22>
68. Король В. Ю. Визвольні бої Червоної армії на території України: (1943–1944 рр.). *Український історичний журнал*. 2005. № 1. С. 16–33.
69. Косик В. Україна і Німеччина в другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк: Львів, 1993. 684 с.
70. Лемкін Р. Радянський геноцид в Україні (стаття 33 мовами) / Ред.: Р. Сербин; упоряд.: О. Стасюк. К.: Видавець Мельник М. Ю., 2020. 256 с.
71. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. Антологія 1917–1933. Київ.: Смолоскип, 2015. 976 с.
72. Мацейків Т. І. Українське відродження в першій третині XX ст. К.: Педагогічна думка, 2012. 128 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Macheykiv_2012.pdf
73. Наш герб. Українські символи від княжих часів до сьогодення: альбом / А. Гречило; Ред. Б. Завітій. Київ: Родовід, 2018. 400 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1SD7nyGHyxo0JCnAw7gcS8BZ8eCEhq2Tr/view>
74. Парахіна М. Б. Основні напрями зовнішньої політики Русі IX–X ст. у контексті державотворчих процесів. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2012. № 2. С. 181–183.
75. Патриляк І. К., Боровик М. А. Україна в роки Другої світової війни: спроба концептуального підходу Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. 590 с.
76. Подобна Є. Дівчата зрізають коси. Книга спогадів / російсько-українська війна. К., 2018. 346 с.
77. Прокопов В. Ю. «Повсякденне життя членів ОУН та вояків УПА на Закерзонні (1943–1947 рр.)». URL: <http://surl.li/lcbl1>

78. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. / Т. Білас. У 2-х кн. Київ: Либідь–Військо України, 1994. Кн. 2. 684 с.
79. Сацький П. В. Український фактор в дипломатичній підготовці початку Другої світової війни (серпень–вересень 1939 р.). *Гуманітарний журнал*. 2012. Випуск 3. С. 49–57.
80. Сергійчук В. Український здвиг: Волинь. 1939–1955. К.: Українська видавнича спілка, 2005. 840 с.
81. Снайдер, Т. Криваві землі. Європа між Гітлером і Сталіним / пер. з англ.: Б. Шавлов, О. Литоміна, В. Жбанков. Київ: Лауріус, 2018. 492 с.
82. Старжець В. Видавнича та пропагандивна діяльність ОУН в освітньому просторі Західної України (1944–1953). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2023. Вип. 37. С. 95–105. URL: <https://doi.org/10.33402/ukr.2023-37-95-105>
83. Старжець В. Генералітет РСЧА на початковому етапі Другої світової війни (1939–1941 рр.). *Друга світова війна: історія та пам'ять / за ред. Р. О. Литвиненка*. Вип. 1. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 49–54.
84. Старжець В. Опір західноукраїнської шкільної молоді радянському тоталітарному режимові у 1944–1953 рр. *Радянські репресії у західних областях України (1939 – 1953) / відп. ред. В. Ільницький*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. 374 с. (С. 184–201). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Starzhets_Volodymyr/Opir_zakhidnoukrainskoi_shkilnoi_molodi_radiansko_mu_totalitarnomu_rezhymovi_u_1944_1953_rr.pdf
85. Степанков В. В. Здобутки і невдачі національного елітотворення (1648–1657 рр.). *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Історичні науки*. 2015. Вип. 8. С. 205–221.
86. Уряди України у ХХ ст.: Науково-докум. видання / Н. Барановська, В. Верстюк, С. Кульчицький. К.: Наук. думка, 2001. 607 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0001574>
87. Чухліб Т. Секрети українського полівасалітету. Хмельницький – Дорошенко – Мазепа. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 327 с.
88. Яковенко Н. Нарис середньовічної та ранньомодерної України. Київ: Критика, 2009. 584 с.
89. Яневський Д. Обличчя «Помаранчевої» революції. Київ: Фоліо, 2005. 319 с.
90. Ярошинський О. Б. Волинь у роки Української національної революції середини ХVІІ ст. Київ: Видавничий дім «Стилос», 2005. 460 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Збройні сили України. Режим доступу: <https://www.zsu.gov.ua/pro-nas/hto-my/istoriya-zsu-z-1991-roku/>
2. Інститут історії України НАН України. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/>
3. Український інститут національної пам'яті. Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua>
4. Електронний архів українського визвольного руху. Архів Центру досліджень визвольного руху. URL: <http://avr.org.ua/index.php/Ust/1/?a=1>
5. Головна редакційна колегія науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією». Режим доступу: <https://www.reabit.org.ua/>
6. The Council of Europe. History Teaching – History Education. Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/history-education/home>
7. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>
8. Електронна бібліотека Чтиво. Розділ – Історична література. Режим доступу: <http://chtyvo.org.ua/genre/istorychna/books/>
9. Історична Волинь. Режим доступу: <http://istvolyn.info/>
10. Історична правда. Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/>
11. Громадський просвітницький проєкт «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт». Режим доступу: <https://likbez.org.ua/ua/>
12. Топ 10. Україномовних історичних youtube каналів. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Wh_uErL0HSY&t=9s